

tálták, valamint már eleve elektronikus formára íródtak, de ezek kevesebben vannak.

A könyvtárak szempontjából az elektronikus könyv nemcsak formájában és terjesztésében jelent kihívást, de a már meglévő szolgáltatásokra és folyamatokra is hatással van.

A nyomtatott könyvek esetében számos kiadói katalógus, ajánló bibliográfia létezik, ami hiányzik az elektronikus könyveknél, így időigényes munka információt szerezni a frissen kiadott e-könyvekről. Szabályozni kell, hogy mi alapján választja majd ki a könyvtár a beszerzendő elektronikus könyveket. Ilyen például az ár, az olvasóberendezés, integrálhatóság, az archiválás lehetősége, a kihasználhatóság stb. Ezek mind olyan szempontok, amelyeket szerzeményezéskor figyelembe kell venni.

A szolgáltatásban is a nyomtatottól eltérő követelményeket támaszt az elektronikus könyv. Csak az elektronikus könyvet kölcsönzik-e az olvasók, vagy magát az olvasóberendezést, szoftvert stb. is. Míg a hagyományos könyvtári dokumentumok esetében a szolgáltatás és a tárolás szorosan összefügg, addig az elektronikusoknál erre már nincs szükség. Ugyanakkor fontos kérdéssé válik, hogy mennyi időre lesz egy könyvtár tulajdonosa az adott elektronikus dokumentumnak, hogyan történik a kulturális értékek megőrzése?

Mivel az elektronikus publikálás egyszerű, és igazából bárki megteheti, komoly kérdés a minőségi szűrés, amelyre egyelőre nincs általános megoldás. Az elektronikus dokumentumok életciklusának valamennyi stádiumában szükség van a szabványosításra.

A könyvtári szolgáltatások egyik kulcskérdése még mindig a felhasználói igények kielégítése is. Több felmérést is végeztek az olvasók és az elektronikus könyvek kapcsolatának vizsgálatára. Az olvasók az elektronikus könyveket részesítik előnyben, ha navigálniuk kell, információt keresnek, de – mivel a jegyzetelés kérdését nem tartják gyakorlatilag megoldottnak – elsősorban a nyomtatott könyvet használják, ha szórakozásból olvasnak, illetve tanulnak. Az e-könyvek akkor vehetik fel a versenyt a hagyományosakkal, ha használatuk kényelmes lesz, lapozhatóak és állandó formátumúak, tetszőleges formában jegyzetelhetők, fizikailag hordozhatóak, többféleképpen megjeleníthetők és megoszthatók lesznek.

/CHEN, Ya-ning: Application and development of electronic books in an e-Gutenberg age. = Online Information Review, 27. köt. 1. sz. 2003. p. 8–16./

(Lepp Tünde)

Ötvenéves a Bibliotekovedenie

A közép-kelet-európai „nagy térségben” manapság meglehetősen sok az ötvenéves évforduló. Ezekben az években teremtődtek meg ui. azok a feltételek, amelyek a háborús pusztítások után az itt elterülő országokat legalábbis részben kivezették az abszolút nyomorból, úgyhogy el lehetett kezdeni a felépítményi intézmények rekonstrukcióját és/vagy kiépítését.

A mi szakmánk is a jubilálók közé tartozik. Például a Lenin Könyvtár alapította *Sovetskoe bibliotekovedenie* – ma: *Bibliotekovedenie* – c. szakfolyóirat által, amelynek ötvenedik születésnapját a 2002. évi Moszkvai Nemzetközi Könyvkiállítás és Könyvvásár keretében kezdték el ünnepelni oly módon, hogy Bibliotekovedenie-napot iktattak az események programjába. Ezen a folyóirat szerkesztősége ismertette azokat az eredményeket, amelyeket nem utolsósorban az utóbbi három év folyamán sikerült elérnie. (Azóta van hivatalban – lényege-

sen jobb feltételek közepette.) A megjelent szakemberek és szerzők pedig megfogalmazták további elvárásaikat az orgánummal kapcsolatban.

A folyóirat 2002. évi 6. száma a fentiekén kívül tizennyolc üdvözlő dokumentumot is publikált. Ezek küldői között megtaláljuk Oroszország valamennyi jeles könyvtárának vezetőjét, az orosz könyvtártudósokat, és az egyetemek könyvtártudományi előadóit, akik – az ilyenkor megengedhető némi túlzásokkal – az orosz könyvtártudományi és informatikai kutatómunka legelső, leghatékonyabb, legfontosabb stb. publikációs fórumának, az oroszországi könyvtártudomány és informatikai folyóiratok – mondhatni – „zászlóshajójának” minősítették a Bibliotekovedeniet.

A folyóiratot négy közismert nyugati szakember is köszöntötte. *M. Line* a maga nevében mindössze azt kívánja, hogy a folyóirat legalábbis még további

50 éven át virágozzék. Sh. Kupman szakmai munkakoordinátor az IFLA vezetősége nevében gratulált, és kifejezte reményét, hogy a Bibliotekovedenieben még számos fontos, az oroszországi, a FÁK-országokbeli és a nemzetközi könyvtárügyet egyaránt elősegítő cikk fog megjelenni.

A folyóiratot érdemben is méltatóan köszöntötte G. Gorman, az IFLA könyvtártudományi és informatikai folyóiratokkal foglalkozó szekciójának elnöke, és az Ázsia-Óceánia regionális együttműködést ösztönző szekciójának titkára, valamint J. Billington, a Library of Congress igazgatója.

G. Gorman így ír: „... Az ötvenedik évforduló bármiféle folyóirat számára alkalom az ünneplésre, ám egy oroszországi folyóirat számára különösképpen az.

Először is azért, mert az orosz könyvtártudomány óriási módon járult hozzá szakmai ismereteinkhez, s ezt a hatást nyomon lehet követni számos keleti és nyugati országban. E hatás egy részének forrása a gazdag könyvtártudományi irodalom, miközben az Önök folyóirata már hosszú idő óta kulcsszerepet tölt be e téren.

Másodjára – eltekintve az Önök régiójának sokféle változásától és komplikációjától – a folyóirat a korral lépést tartva folytatta fejlődését és virágzását, ami grandiózus példája az orosz könyvtárosok hivatástudatának.

Harmadjára a folyóirat léte arról tanúskodik, hogy egy nagykönyvtár (itt nyilván az Oroszországi Állami Könyvtárról van szó) hogyan vehet részt gyakorlatilag az ismeretek terjesztésében a fontos kiadási kezdeményezések támogatása által...”

J. Billington köszöntőjében az USA könyvtárosainak üdvözlét és őszinte nagyrabecsülését tolmácsolja mindenekelőtt. Aztán a következőképpen folytatja: „Önök számára bizonyára érdekes lesz, ha megtudják: a Library of Congress és néhány más amerikai nagykönyvtár folyóiratuk teljes kollekciójával rendelkezik. Ezáltal az a tevékenység, amelyet Önök ötven év óta az orosz könyvtárak vonatkozásában végeznek, a ma és a holnap kutatói számára országunkban is megismerhető-tanulmányozható.”

Az ismertetett blokk minden bizonnyal csak első lépése a Bibliotekovedenie születésnapj megünneplésének.

„Žurnal „Bibliotekovedenie” 50 let. Privetstviâ v adres žurnala. Den’ žurnala „Bibliotekovedenie” na Moskovskoj meždunarodnoj knižnoj vystavke-ârmaka 2002 g. = Bibliotekovedenie, 6. sz. 2002. p. 8–21.”

(Futala Tibor)

Két ismertetés Stolârov Az információ lényege című munkájáról

Ūrij Nikolaevič Stolârovot az orosz könyvtártudomány egyik vezető képviselőjének tartják. Olyan, akinek gyakori megnyilatkozásaira igencsak odafigyel a „könyvtári világ”. Ez derül ki ezúttal is, miután a szerző *Az információ lényege (Sušnost’ informacii)* címmel a GPNTB közreadásában (2000. 107 p.) megjelentette legújabb művét. A vele kapcsolatos könyvtáros nézetek képviseletére M. A. Dvorkina, a Oroszországi Állami Könyvtár főosztályvezetője, a pedagógiai tudományok doktora vállalkozott, aki a szokásosnál jóval melegebben üdvözölte Stolârov munkáját, ezt „az első könyvtártudományi szemszögből megírt információelméleti művet”, igen részletes és korrekt ismertetést közöl a benne foglaltakról. Anélkül azonban, hogy valahol is komolyabban kétségbe vonná a szerző által közölt szakmai helytállóságát.

Dvorkina felettebb elismerő fejtegetéseit a következőképpen zárja. „Ū. N. Stolârov könyvét optimista megjegyzéssel, ti. azzal fejezi be, hogy meggyőződése szerint az információ rejtélye hamarosan megoldódik, a harmadik évezred pedig az információ évezrede lesz. Mi máris beléptünk ebbe az évezredbe, s Ū. N. Stolârov könyve igen jó kezdetnek, az «információ» érdemi fogalom meghatározása felé vezető hozzájárulásnak fogható fel.”

Dvorkinán kívül a *Naučnye-tehničeskije informacii* 1. szériájának ugyanabban a számában két informatikus is nyilatkozik, a hajdani „Mihajlov–Černyj–Gilârevskij” összetételű nevezetes „trojka” második és harmadik tagja. Ők mindketten a VINITI osztályvezetői, és a „nem filosz” tudományok doktorai: Černyj a műszaki, Gilârevskij pedig a filozófiai